بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިންމުން

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2022/HC-B12/39
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޢާއިޝަތު ޢާޡިމާ ޝަކޫރު، މ.އާސްތާނާ / މާލެ
- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެތޯ ކަނޑައެޅުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް
ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ފަރްހީޖާ
ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު ހަސަން ޝަފީޢު

- ނިމުނު ތާރީޚް: 19 ރަޖަބު 1443 / 20 ފެބްރުއަރީ 2022

- ރަޖިސްޓްރީކުރެވުނު ތާރީޚު: 10 ރަމަޟާން 1443 / 11 އޭޕްރީލް 2022

- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:
- ނަންބަރު: 145-B5(70,71-2019)/2022/01
- ނިންމި ފަރާތް: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- ބާވަތް: [illegible] [illegible] ކުރިއަށް [illegible] [illegible]
- [illegible] ތާރީޚު: -
- ނިމުނު ތާރީޚު: 27 މާރިޗު 2022

ޖިނާއީ- ވަކީލު ބަލައިގަތުން- [illegible] [illegible] ކުރިއަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ކުރުން- [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

- **ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނުގެ ރައުޔު:** (މި ދައުވާގައި ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީމު ތާއީދުކުރައްވައެވެ.)

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު:

1. މިއީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B5(20,71-2019)/2022/01 ވަކިން [illegible] ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ކަނޑައެޅުން އެ ކޯޓުން [illegible] ސަބަބު އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ، އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި މާލެ / މ.[illegible]، އާއިޝަތު އާޒިމާ [illegible] ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުމުން [illegible] މައްސަލައެކެވެ. މިމައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފާ ދެކޮޅު ފަރާތަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހެވެ.

މައްސަލައިގައި ކުރިޔަށްދިޔަގޮތް:

2. އާއިޝަތު އާޒިމާ [illegible] މައްޗަށް ދައުލަތުން ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާ [illegible] ކުށުގެ ދަޢުވާގެ މައްސަލަ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 70/Cr-C/2019 ފައިލްގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައެވެ. އަދި އެފަރާތުގެ މައްޗަށް [illegible] ކުށުގެ ދަޢުވާގެ މައްސަލަ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 71/Cr-C/2019 ފައިލްގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައެވެ.

3. އެކޯޓުގެ [illegible] ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ކަނޑައެޅުން[1] ނިންމުމުގައި [illegible] ކުރިއަށް ގެންދިޔުން ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައެވެ. އެނިންމުމުގައި ވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> "އެހެންކަމުން، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/360 ފައިލްގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ފަދައިން [illegible] [illegible] ކުރިއަށް ގެންދިޔުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މ.[illegible]، އާއިޝަތު އާޒިމާ [illegible] މައްޗަށް ދައުލަތުން [illegible] [illegible] [illegible]

---

[1] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B5(70,71-2019)/2022/01

ދިނުމާއި، މަނީ ލޯންޑަރިންގް އަށް މަގުފަހިކޮށްދިނުމުގެ ކުށުގެ މި ދެ މައްސަލަ ސާބިތުކުރުމަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އެންމެހާ ހެކިތަކާއި ދިފާޢުގެ ހެކިތަކުގެ ތެރެއިން، މިމައްސަލައިގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން މަޤުބޫލު މިންވަރަށް ކުށެއް ކުރިކަން ސާބިތުވެފައި ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅަމެވެ.”

4. އެހެންކަމުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމުމާ ގުޅިގެން، އެ ނިންމުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން ޢާއިޝަތު ޝާޒިމާ ސަޢީދުގެ ފަރާތުން އެ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރިއެވެ. މިއީ އެފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފަށް ފަސްކުރެވޭ މައްސަލައެވެ.

5. މައްސަލައިގެ ފުރަތަމަ އަޑު އެހުމުގެ ކުރިން، އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުގެ ވަކީލު ޢަބްދުއްލަޠީފު ގެ ގޮތުން އިޖުރާއީ އިއުތިރާޒެއް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާތީ، މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު ދިރާސާކުރުމުގެ ތެރޭގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔުމާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފު ދަށުކޯޓު ފަރާތުން އިއުތިރާޒު ބަލައިގަނެވެ. އެހެންކަމުން، މި ދެ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކަށް ކުރިން އިޖުރާއީ ކަންތައްތަކަށް ބަލައިގަނެވިއްޖެއެވެ.

ވަކީލު ޢަބްދުއްލަޠީފުގެ އިޖުރާއީ ނުކުތާ:

6. ޢާއިޝަތު ޝާޒިމާ ސަޢީދުގެ ވާރުތަ ވަކީލުންގެ ދެކޭގޮތުގައި ހަމަޖެހިފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އަމިއްލަ ކަމެއް ވަކިން ނިޔާކުރެވިފައިވާ ވަކީލުންގެ ދެކޭގޮތުގައި ޢަބްދުއްލަޠީފު ގޮތުގައި އިސްތިއުނާފް ކުރި ކަމަށް ބުނެ ސިފަކުރުމަށްފަހު ހައިކޯޓުގެ ފުރަތަމަ އަޑު އެހުމުގެ ކުރިން އެކަން ވަކިން ބަލަން ޤަރާރުކޮށް ޕްރޮސީޖަރަލް ޖަޖްމަންޓެއް ނެރުމަށް އެދެއެވެ.

7. އަދި އެކަމާ ގުޅިގެން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ މި މައްސަލައިގައި (ޢާއިޝަތު ޝާޒިމާ ސަޢީދުގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރެވިފައިވާ ކުށަކީ އިޤުތިޞާދީ ކުށެއް ކަމުގައިވާތީ ދައުލަތުގެ ކުރުގެ ދަށުން އަދި މަނީ ލޯންޑަރިންގުގެ ކުރުގެ ދައުވާގެ މައްސަލަ) ޕްރޮސީޖަރަލް ޖަޖްމަންޓެއް ނެރުމަށް ހުށަހެޅި ދައުވާކުރުމުގެ މަރުޙަލާ ކުރިއަށް ދިޔައިރު، ގެޔަށް ޕްރޮސީޖަރަލް ޖަޖްމަންޓެއް ނެރުމަށް ތެރޭގައި

އަލްއުސްތާޛާ މަރްޔަމް ނިހާޔަތު މަސައްކަތް ކޮށް [illegible]. އެހެންކަމުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ގަވާއިދު[2]ގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުން، މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތުގައި ތަފްސީރު [illegible] ކަމަށް [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އަދި، މިމައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] އެއްވެސް ކަމެއް ދިއުމުން ފެންނަން ނެތް ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާތީއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ސުޕްރީމްކޯޓުން [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ގަވާއިދު[3]ގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] އިތުރު އެ [illegible] [illegible] [illegible] ހުރި މި މައްސަލައިގެ އެއްވެސް މަސައްކަތެއް [illegible] [illegible]، އެ މަރުޙަލާގައި ހުރި [illegible] [illegible]، އެ ސަބަބުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] އަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.

8. [illegible] ގުޅިގެން އަލްއުސްތާޛާ މަރްޔަމް ނިހާޔަތު [illegible] މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަސައްކަތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގެ އެއްވެސް [illegible] [illegible] އެއްވެސް [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] އެ [illegible] [illegible] މި މައްސަލައާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.

[illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމްކޯޓުން ނިންމުން:

9. ސުޕްރީމްކޯޓުން [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ގަވާއިދު[4]ގެ 146 ވަނަ މާއްދާގައި ވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> *146 (ށ) ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ވަކީލުންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]*
> *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].*

---

[2] ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021/SC-REG-01

[3] ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021/SC-REG-01

[4] ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021/SC-REG-01

(ނ) މިމާއްދާގެ (ށ) ގައި އެހެން ބަޔާންކޮށްފައިވިޔަސް، [illegible] މައްސަލައަކީ [illegible] ޙުކުމް [illegible] ނުކުރެވޭނެއެވެ.

(ރ) މިމާއްދާގެ (ށ) ގައި [illegible]

10. ސުޕްރީމްކޯޓުން [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ގަވާއިދުގެ[5] 149 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> 149 (ނ) ޖިނާއީ މައްސަލައެއް [illegible]"

11. ވަކީލުން ހުށަހަޅާ [illegible]

---

[5] ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021/SC-REG-01

12. ގަވާއިދު ތަރުތީބުކުރުމުގައި ގޮތުން މިދިން ހާލަތުގައި ދޭ ފަރާތްތަކުން ތަޙުޤީޤުގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރުމުގައި ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ކަންތައްތައް ތަފްޞީލު. މި ދިން ހާލަތުން ފެށި އިޝާރާތް ކުރެވިފައި މިދިން ހާލަތުގައި ފެށި ހިނގާނީ ދައުލަތުގެ އިދާރާއެއް ނުވަތަ މުއައްސަސާއެއްގައި މަސައްކަތް ކުރި ފަރާތަކަށް. އެހެނީ، ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ޢަމަލުކުރާ ފަރާތެއް ނުވަތަ ފުރުސަތު ނުވަތަ އެޖެންސީ ގެނެސްދިން ނުވަތަ އޮފިސަރުން ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ނުވަތަ އޭގެ ބޭނުން ކުރުމަށް އިދާރާތަކާ ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކާ. މިމުއައްސަސާތައް ފަރާތްތަކުން ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކަންކުރުމަށް ނުފެތޭ. އެހެން ކަމުގައި ނުވާނަމަ، ގަވާއިދު 146 (ނ) އަށް ރިއާޔަތް ކުރުމުން ފިޔަވަޅު ފަރާތްތަކާގެ މަސައްކަތް ފުރުޞަތު ހަމަތަ ސަރުކާރުން ދެންހުރި.

13. ސަރުކާރުގެ ފުރުސަތު ދިނުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ ގަވާއިދު[6]ގެ 146 (ނ) ގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ އާންމު މުއައްސަސާގައި ހިމެނޭ "ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާ" އެއްގައި މަސައްކަތް ކުރުމަށް ފަރާތަށް. އަދި، އެ ގަވާއިދުގެ 146 (ނ) އާއި 149 (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ މުއައްސަސާއެއް ކަމުގައި އެހެން އިދާރާތަކެވެ. އަދި އެ ގަވާއިދުގެ 149 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަކީ ތަރުތީބުކުރާ ފަރާތަށް އަދި ދައުލަތް ކަމާ ފަރާތްތަކާގެ ހައިސިއްޔަތުން މަސައްކަތްކުރުމާ ފަރާތަކަށް ހުއްދަ މާއްދާގެ ބަޔާނެވެ. މިހާތަނަށް މިގޮތަށް އޮތުމުން، ކަމުގައި އާންމު އުސޫލަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށް ގޮތުގެ ނިންމާލުމުގައި ހުއްދަ މާއްދާގެ ބަރުން ކަނޑައެޅުއްވި. އެހެންކަމުން، މިހާލަތުގައި ތަރުތީބުކުރާ ފަރާތަށް ގަވާއިދުގައި ދައުލަތް ކަމާ ފަރާތުގެ ހައިސިއްޔަތުން ފަރާތްތަކަށް ފިޔަވަޅުއެޅުމާ ހުއްދަ މާއްދާއެވެ.

14. މިމާއްދާ، މިމުއައްސަސާއަށް ތަރުތީބުކުރާ ބަޔާން، އެފަދަ ފިޔަވަޅު ބަލައިގަންނަވާ އެފަރާތުން މުއައްސަސާތަކުގައި މަސައްކަތްތަކުގައި އަދި މުއައްސަސާގެ ފުރުސަތު މަސައްކަތްތަކެއްވެ. މިމުއައްސަސާ ތަކުގައި ފިޔަވަޅު އަޅުއްވާފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތު ނިޔާއަށް ފިޔަވަޅުގެ ގޮތުގައި މުއައްސަސާތަކުގައިވާކަން އެނގެން ނެތް ކަމަށް ދައުލަތުން ފާހަގަކުރެވޭ. އެފަރާތުން މުއައްސަސާތަކުގައި ގެއްލުމާ ޤާނޫނާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ހައިސިއްޔަތުން ކަމަށް ވާއިރު މިއީ ބޭރުގެ އިން މަސްއޫލިއްޔަތު ދިފާޢުގެ ބަރުން ވެސް އެނގެއެވެ.

---

[6] ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021/SC-REG-01

އެގްރީމަންޓުން، އެ އޮފީހުގެ ނިންމުންތައް ނިންމުމުގައި އިސް ދައުރު އަދާކުރާ ދެފަރާތުގެ އިޖުރާއީ ޙައްޤު.

ނަމަވެސް ޢަދުލުއިންސާފާ ޚިލާފަށް ނިޔާއަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ބޯޑުގައި އެފަދަކަމުގައި އޮތް މަސައްލަތެއް

ކޮންމެވެސް އެގްރީމަންޓް އެކަށީ ނޫންކަމަކަށް. އެގްރީމަންޓުން،ވަސީލަތްތަކުން ކޮންމެވެސް ކަމެއް އިޖުރާއީގޮތުން އެއް

ކަމަށް ބެލެވޭނެ ކަމަށް ބުނުމުގެ އިތުރުން، އެކަމުގައި ވަކިވެ އިޖުރާއާތުގެ ގޮތުގައި، އެހެން މަސައްލަތަކީ

ފުރަ އެއްގޮތް ނުވަތަ މަސައްލަތް ކޮންމެވެސް ބިނާކުރެވި އިޖުރާއާތު ކުރީ ފަރާތުގެ ޙައްޤާއެކެވެ.

15. އެގްރީމަންޓުން، އިޖުރާއީ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ޕްރޮސީޖަރލް ޤަރާރުތަކުގެ ބޯޑުގެ ފަރާތުން ޢަދުލުއިންސާފާ

މަރުޙަލާ ނިމުމުގެ ފަރާތުން ދެއްކެވި ވާހަކަތަކަކާއި، ސިވިލް އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 149 ވަނަ މާއްދާގެ

(ނ) އަށް ރިއާޢަތްކޮށް، މި މަޢްލޫމާތުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ވަކިލުގެ ޢަދުލުއިންސާފާ މަރުޙަލާ

ނިޔާއާ ބަލައިގަތުމަށް ހުށަހަޅާ އެދި ސަބަބެއް އެއް ކަމެއް އެހެންނަމަވެސް، ޕްރޮސީޖަރލް ޤަރާރުތަކުގެ

ބޯޑުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި އިޖުރާއީ ނުކުތާ ބަލައިނުގަތުމަށް މި މަޢްލޫމާތު ބެލި ފަރާތްތަކުން އިސްތިއުނާފަށް

ނިންމާފައިވެއެވެ.

ދައުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ނިންމާ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު ކުރުން

16. އިސްތިއުނާފު ކޯޓުގައިވާ "މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ކަނޑައެޅުން"[7] ގެ ނިންމުމަކީ،

މަދަނީ މިންގަނޑުން މަޢްލޫމާތު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ކުރިމަތިލާ ކަމެއް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް

ކަމަށްވާތީ، މިއީ އިސްތިއުނާފުކުރެވޭނެ ބާވަތުގެ ނިންމުމެއް ނޫންކަމަށް ބޯޑުގެ ޕްރޮސީޖަރލް ޤަރާރުތަކުގެ

ބޯޑުގެ ފަރާތުން މިމަޢްލޫމާތުގެ ޖަވާބު ދިނުމުން ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

17. ސަބަބުތަކުގެ ގޮތުގައި އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާ ފަރާތުން ޖަވާބު ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ، ސިވިލް

އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު[8] ގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ދައުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނިންމާ

ނިންމުމަކީ އިސްތިއުނާފުކުރެވޭނެ ބާވަތުގެ ނިންމުމެއް ކަމަށް މި ކޯޓުގެ އެއްގޮތް ސާބިތު ދ.

---

[7] ސިވިލްކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B5(70,71-2019)/2022/01

[8] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[9] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާތީ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައި މިވާ ނިންމުމަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މައްސަލަ މައުޟޫޢީ ގޮތުން ބަލައި ފައިސަލާކުރުމުގެ ކުރިން އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ބާވަތުގެ ނިންމުމެއް ނޫންކަމަށް ދައުލަތުން ދެކޭކަމަށެވެ.

18. މިސާލަކަށް ގެނެސް މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ޤަބޫލު ކުރެވޭގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، ދައުލަތުން ބަލާފައިވާ މި ކޯޓުގެ **އަޙްމަދު ސަލީމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް**[10] ގެ ޤަޟިއްޔާއަށް ބަލާއިރު، އެ ޤަޟިއްޔާގައި މަދަނީ މިންގަނޑުން މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމުގައި އިސްތިއުނާފު ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވިޔަސް މަދަނީ މިންގަނޑުން މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނިންމާ ބާރުއަޅާފައިވާ އެ ނިންމުން ދުރުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ސަރީޙަށް ނިމުން ކޯޓުގެ ހިފާސާގައި އުސޫލުން ބަލަން ކުރުމަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހިމެނޭ އެކަށީގެންވާ ބަޔާންކޮށްފައިވާތީވެ. ނަމަވެސް މި އިން އެއްވެސް އަދާކުރުމުގައި އެ މައްސަލައެއް އިސްތިއުނާފު ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 56 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ލިބިދީފައިވާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ލިބިގެންވާ ކަމަށެވެ. އަދި ހަމައެފަދައިން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މަދަނީ މިންގަނޑުން ބަލާއިރު މައްސަލައެއް ކުރިއަށް ނުގެންދިއުމަށް ނިންމާ ބަލާލުމުގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އަދި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ގެނެސް ކުރުމަށް، އަދި މައްސަލައެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމި ނިންމުމުން ނިންމާފައިވާތީ، އެ ބައިގެ ހަމަހަމަކަމުގެ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ވެސް ލިބިގެންނުވާ ކަމަށް ސާބިތުކުރާ ކަމަށެވެ. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ސަރަޙައްދުގެ ކުރިން ހަމަހަމަ ހަމަހަމަކުރުމުގެ މަޤްޞަދަކީ ނިންމުންތަކުގައި ކަމަށް ބަލާފައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަޙްމަދު މަޢްރޫފް**[11] ގެ ޤަޟިއްޔާ ދައުލަތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ނުކުރެވޭނެ ކަމަށެވެ.

---

[9] ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2020/HC-A/249

[10] ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2020/HC-A/249

[11] ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/HC-B12/22

ސަބަބަކީ އެއީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އިބްތިދާއީ މަޙުކަމާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް ކަމުގައިވާތީއެވެ. ނަމަވެސް އެ ނިންމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ބަލައިގަނެފައިވާ ކަމަށެވެ. އެހެންވުމުން، މި މައްސަލައަކީވެސް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް ކަމުގައިވާތީ، މިބާވަތުގެ މައްސަލަތައް މި ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވެންޖެހޭ ކަމަށް ޤަބޫލުކުރާ ކަމަށެވެ.

[illegible] ކަމަށް ނިންމާ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު [illegible]

19. ކޯޓުން ކުރާ [illegible] އިސްތިއުނާފު ކުރުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 56 ވަނަ މާއްދާ[12]ގެ ދަށުން ލިބިދޭ [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible]

20. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރުޢީ ނިޒާމުގެ ޤާނޫނު[13]ގެ [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު[14]ގެ. [illegible] 198 ވަނަ މާއްދާއެވެ. [illegible][15]

> އިސްތިއުނާފުކުރުން
>
> 198. [illegible]

---

[12] ޤާނޫނު އަސާސީ 2008

[13] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

[14] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[15] [illegible] ނަންބަރު 4—/19/2020 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) [illegible]

ވަޢުދުކުރުވުން، އަދި ފުރަގަސްދީ، ދިފާޢުއްޒާގެ ހައިޘިއްޔަތުގައި ކަމާބެހޭ ފިޔަވައިން ޙުކުމެއް ނުވަތަ އަމުރެއް ނުވަތަ ނިންމުމެއް އިސްތިއުނާފުނުކުރެވޭނެއެވެ.

ޖިނާއީ ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާ އަންނަނިވި ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްދެއެވެ

198- (ހ) މިޤާނޫނުގައި ނުވަތަ ޖިނާއީ ކުށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނުތަކުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހިނދަކު، ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ޙުކުމެއް، ނުވަތަ ނިންމާ އަމުރަކާ ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް، ޤާނޫނުއަސާސީގެ ނުވަތަ ޝަރުޢީ އުސޫލާ ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފުވެގެން ވަޢުދުކުރުވުން، އަދި ފުރަގަސްދީ، ކަމާ ބެހޭ ފިޔަވައިން އެ ޙުކުމެއް ނުވަތަ އަމުރެއް ނުވަތަ ނިންމުމެއް އިސްތިއުނާފުނުކުރެވޭނެއެވެ.

21. މިމާއްދާއަށް ގެނެވުނު މައިގަނޑު އިސްތިސްނާ ޤާނޫނުގައިވާ "ނުވަތަ އެހެން ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ **އަޙްކާމުތަކަށް ނިންމުމުގައި**" ގެ ބަދަލުގައި **"ސަރުކާރުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް"** ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައެވެ. އެހެންކަމުން ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ކޯޓުގެ ނިންމުމެއް އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހައްޤާ ގުޅޭ ޤާޢިދާ މިއިސްތިސްނާގެ ސަބަބުން ހަނި ވެގެން ދިއައެވެ. މިގޮތުން ޤާނޫނު އެއް ގޮތުން އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭނީ ކޯޓުގެ "ޙުކުމެއް" ނުވަތަ "އަމުރެއް" ނުވަތަ " **ސަރުކާރުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް"** ކަމެވެ.

22. އެހެންކަމުން، ކުރިން ވެސް ފާހަގަކުރި "ނިންމުން" ގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭނެ ހިމެނިގެންވަނީ ހަމައެކަނި **" ސަރުކާރުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް"** އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ގޮތަށް ބަދަލު ކުރުމުގައި ބައިނަލްއަޤުވާމީ މިޤަދަރުގެ ނިޒާމަށް ކޯޓުން ދެކެނީ ދިޔައެވެ. ޤާނޫނަށް އިސްލާހު ގެނެވުނު ސަބަބު ބަލާއިރު ކުރުމުގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާތަކުން މިކަމާ ބެހޭ ބަހުސްކުރެވިފައިވާކަން ފެންނާކަށް ނެތެވެ.

23. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު[16]ން ބަޔާނުން، "ސަރުކާރުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާ" މިބުނަނީ ބަޔާންކުރާ މަރުޙަލާއެއް އެޤާނޫނުން ކަނޑައަޅާފައިނުވެއެވެ. އެޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާއަށް ނަޒަރުކުރުމުން

---

[16] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

އެނގެނީ ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމުގެ ބިނާވެގެންވާ ބުނިޔާދީ މަރުޙަލާތަކާއި، ދަޢުވާކުރުމުގެ މަރުޙަލާތަކާއި ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ މަރުޙަލާތަކާއި، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާތަކާއި، ޝަރީޢަތުގެ ފަހުގެ މަރުޙަލާ ގެ ބައްޓަން ކަމެވެ. އެމާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކަކީ ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ މަރުޙަލާގައި ހިމެނޭނެއެވެ. މިގޮތުން މި މަރުޙަލާގައި ހިމެނެނީ ޝަރީޢަތުގެ އިބްތިދާއީ އަޑުއެހުމާ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކެވެ.

24. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު[17]ގެ 198 ވަނަ މާއްދާގައިވާ އުސޫލެއް އިތުރަށް ތަފްސީލު ކޮށްފައިވަނީ ޝަރީޢަތްކުރުމާ ބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު[18] ގައެވެ. އެގަވާއިދުގެ 168 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)[19] އާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު[20] ގެ 198 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) އެއްކޮށް އެކުލަވާލެވިފައިވާ މާއްދާއެކެވެ. މިގޮތުން، މި ދެ މާއްދާ އެއްކޮށްލުމުގައި ގަވާއިދުގައި ގެނެސްފައިވާ ނަމަ އެންމެ ބަދަލެކެވެ. އެއީ ޤާނޫނުގައި ބޭނުން ކޮށްފައިވާ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި ކޯޓަކުން ނިންމާ ފައިވާ ނިންމުމެއް" މި ޢިބާރާތުގެ ބަދަލުގައި "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ ތެދު ނިންމާ ނިންމުމެއް" މި ޢިބާރާތް ބަދަލުކޮށްފައެވެ. އެހެންކަމުން، ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގެ ނިންމުމަކީ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކުން ސާފުވެގެން ދިޔައެވެ.

25. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތު ޤާނޫނު[21]ގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން މާނަކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން އެޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން" ކިޔުމުން ބޭނުންވަނީ އެއީ، ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގެ އިބްތިދާއީ އަޑުއެހުމުގައި ދައުލަތް ނުވަތަ ދިފާޢު ފަރާތުން [illegible] ހުށަހެޅުމަކަށް، އެ [illegible] ހުށަހެޅުމެވެ

---

[17] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[18] ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021/SC-REG-01

[19] އިސްލާޙު ގެނައުމުގެ ކުރިން- 168 (ހ)- [illegible] ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކަކީ [illegible] 48 (ސާޅީސް އަށެއް) [illegible] 10 (ދިހައެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.

[20] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[21] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

ދަށުން އަމިއްލަ ބޭނުންތަކަށް، ދަޢުވާ ކުރުމާއި ބެހޭގޮތުން ދަށުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ޝަރީޢަތުގައި

ނިންމުމަށް ފަހު ދަޢުވާ ނިންމުމުގެ، ޝަރީޢަތުގައި މައްސަލައިގެ ބޯޓުކޮށް ނިމިފައި ބައްޓަން ކޮށްފައި

ނިންމުން ދިޔައީ، ނިޔަތަށް އިޖުރާއަތުގެ، ނިމުނީ ބައްޓަންކުރުމުގެ ހުށަހަޅާފައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން

ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި ނިމުން ބަލައި ފާހަގަ ކުރެވޭ ގޮތުގެ ބަޔާންކޮށްފައި ހުށަހެޅުމުގެ ހުށަހެޅުމަކަށެވެ."

26. އެހެންކަމުން، މި މާނަ ކުރުމުން ބެލުމުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމަށް މަރުޙަލާގައި މިންގަނޑުން ކުރިޔަށް ގެންދިޔުމަށް ނިންމުމަށް ފަހު އަނބުރާ ދަޢުވާ ކަން އެނގެއެވެ. މިގޮތުގެ **އަޙްމަދު ސަލީމް ވ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް**[22] ގެ މައްސަލައިގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> " ޖިނާއީ ދަޢުވާ އަދި މަދަނީ މިންގަނޑުން ބަލާއިރު ކުރިއަށް ދަޢުވާ އެއް ކަން ނިންމާ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްޓަކައި ސާބިތުވުމުގެ ޖަހާ ތަފްސީލު ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 2016/12 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 198 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި. އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ނިންމުން ބައްޓަންކޮށްފައިވާ އިޖުރާއަތު ބަލައިގަތުމަށް ޖުމްލަތަކުން. އެ ދިނުމުގައި... "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް" މިގޮތަށް ބައްޓަންކޮށްފައިވާ ޤާނޫ ނީ، އިސްތިއުނާފުގެ ޗާޕުކޮށްފައި 198 (ށ)ގެ ތަރުޖަމާގެ ޢިބާރާތުގައި ބުނާ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުން" ކަމުގައި ބެލުމަށް އިސްލާހު ގެނެސްދީފައި 116 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި އިޖުރާއަތުތަކުގެ އެޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ހުށަހެޅުމަކަށެވެ.

27. އަދި، އަމުރަކާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމާއި ނިންމާފައިވާ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ދަޢުވާ ކުރިޔަށް ގެންދިޔުމަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަން އެނގެން ބޮޑުވުން އަނބުރާ ނިންމުމުގެ ޤާނޫނުގެ 14 ވަނަ ބާބުގެ މާއްދާތަކުގައި (117 އިން ފެށިގެން 122 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް) ބެލިގެން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކަށް ނުވާތީ އަމުރަކަށް އިސްތިއުނާފަށް ގޮތުގައި ބަލައިގަތުމުން ނުބެލެވޭ ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ. މި ނިންމުން ބާތިލުވާ ސަބަބަކީ ކަމުގައި ފާހަގަކުރެވޭތީ އެ ޤާނޫނުގެ 14 ވަނަ ބާބުގެ ދަށުން ހުށަހެޅޭ ދިފާޢުތަކާ މެދު ދަޢުވާ ކުރިޔަށް ގެންދިޔުމަށް

---

[22] 2020/HC-A/249

ނިންމާ ނިންމުމަށް ފަރާތަށް ހުށަހަޅުމަށް ފުރުޞަތު ދޭން ދިފާޢުވާއި ހުށަހެޅުންތައް ކަމަށް ވާތީ އާއި ވަކީލު

ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން ގޮތުން ނިންމާއިރު އުނިނުވުން ޝުޢޫރުން ދިނުން ލާޒިމު ނުވެއެވެ.

28. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތު ޤާނޫނު[23]ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހަމަހަމަ ހުށަހެޅުމުގެ ވަކީލު

ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން ވަކީލަކު ހަމަހަމަ ހަމަހަމަކަމުގެ ދިފާޢު ހުށަހެޅުމަށް ފުރުޞަތު އަދި އެޤާނޫނުގެ 116 ވަނަ

މާއްދާގައި ވެސް ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހަމަހަމަ ހަމަހަމަކަން ހަމަހަމަކަމުގައި ވަކީލު ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތަށް

ދިފާޢުކުރުމަށް ފުރުޞަތު ދޭން ޖެހޭކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެޤާނޫނުގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ވަކީލު

ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން ދިފާޢުކުރުމުގެ ކުރިން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހަމަހަމަ ހަމަހަމަކަމުން ފުރުޞަތުދިނުމަށް ކަން

އެނގެއެވެ. އެޤާނޫނުގެ އެމާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> (ހ) "ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން ޝަރީޢަތް ނިންމުމުގެ ކުރިން ތުހުމަތު ދިފާޢު ހުށަހެޅުމަށް ފުރުޞަތު ދީ، ހަމަހަމަކަމާއެކު
> ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން ޝަރީޢަތަށް ދިފާޢު ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ކަށަވަރުކުރަންވާނެއެވެ، ޝަރީޢަތުގެ
> ކުރިން ހަމަހަމަ ހަމަހަމަކަމުގެ ދިފާޢުގެ ވަކީލަކު ހަމަހަމަކަމުން ބަޔާންކުރަން، އެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށް
> ކަށަވަރުކުރަންވާނެއެވެ.
>
> (ށ) މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ދިފާޢު ހުށަހެޅުމުގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހަމަހަމަ ހަމަހަމަކަމުގެ ހަމަހަމަ
> ޙައްޤު، އެހެންނަމަވެސް ތުހުމަތު ދިފާޢު ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ހަމަހަމަކަމުން، ތުހުމަތު ދިފާޢުގެ ވަކީލަކު ނުވަތަ ތުހުމަތު
> ހުށަހެޅުމަށް ހާޒިރުކުރުމުގައި، ތުހުމަތުކުރެވޭ ޝަރީޢަތުގެ ހަމަހަމަކަމުން ފުރުޞަތުދިނުމަށް އެދިއްޖެނަމަ ނުވަ، ތުހުމަތު
> އެހެންނަމަވެސް ތުހުމަތުކުރެވޭ ހަމަހަމަ ކަށަވަރުކުރަންވާނެއެވެ."

29. މިމާއްދާގެ ދަށުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހަމަހަމަ ހަމަހަމަކަމުގެ ހަމަހަމަކަމުގެ ފުރުޞަތު ވަކީލު ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން

ދިފާޢުކުރުމުގެ ކުރިން މިގޮ ދިފާޢުކުރުމަށް ފުރުޞަތު، އެހެންނަމަވެސް އެކަމަކީ އެފަރާތުން ހަމަހަމަ ހަމަހަމަކަމުން ކަށަވަރު

ހަމަހަމަކަން ހަމަހަމަކަމުގައިވާނަމަ، ވަކީލު ތުހުމަތުކުރެވޭ ގޮތަށް ފަރާތުން ދިފާޢުކުރުމުގެ ކުރިން އެހެންހަމަހަމަކަމުގައި ގޮތަށް

ކަށަވަރު ފަރާތުން ނިންމުމަށް ޖެހޭ ކަމެވެ. ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހަމަހަމަ ހަމަހަމަކަމާ ވަކީލު ތުހުމަތުކުރެވޭ އަދި

އެއީ ފަރާތުން ކަށަވަރުކުރަންވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހަމަހަމަކަމުގައި ވަކީލު ތުހުމަތުކުރެވޭގެ

---

[23] 12/2016 ޤާނޫނު ނަންބަރު

ކުރިން ނުވަތަ ފަހުން ކަމުގައި ވިޔަސް އެފަދަ ހުށަހެޅުމެއް ނިންމުން ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުން އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭނެއެވެ. މިއީ ތަފްސީލު ސަބަބާއެކު ނިންމަންޖެހޭ ނިންމުމެކެވެ.[24]

30. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު[25]ގެ 115 ވަނަ މާއްދާގައި ދަޢުވާ ކުރިއަށް ދާނެ މަގެއް އޮތްތޯ ބަލައި ނިންމާ ނިންމުން [illegible] އިޖުރާއަތު ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ. އެމާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރަނީ އެމާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ދާނެ މަގެއް ނެތް ނަމަ އެނިންމުން ނިންމި ސަބަބުތައް އެނިންމުމުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެ ކަމަށެވެ. އަދި [illegible] [illegible] އަދި ދަޢުވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި މިގޮތުން ދަޢުވާއާ [illegible] ކުރިއަށް ގެންދާން [illegible] އޮތް ކަމަށް ކަނޑައަޅައިފިނަމަ އެފަދަ ނިންމުމެއް އެއްވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު[26]ގެ 116 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.

31. ބުނެވި ދިޔަ އެންމެހައި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު އިސްލާހު ގެނެވިފައިވާ [illegible] އަދި އެޤާނޫނާއި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދިފައިވާ ގަވާއިދު [illegible] [illegible] ކުރެވިގެން [illegible] މަދަނީ މިންގަނޑުން ބަލާއިރު [illegible] ކުރިއަށް ދާނެ މަގެއް އޮތްކަމަށް ނުވަތަ ނެތް ކަމަށް ނިންމާ ނިންމުން ވެސް އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭނެއެވެ. މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދަން ނިންމާ ނިންމުމަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެފަދަ ނިންމުމެއް އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[24] ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021/SC-REG-01 ގެ 119 އާއި 120

[25] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[26] ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021/SC-REG-01

32. ހަމައެކަނި ޤާނޫނާއި ގަވާއިދު އެއްކޮށް ބިނާކުރުން އަމުރުނަމަވެސް އާދައިގެ ބަންދުން ނަތީޖާއެއް ކަމުގައި ވި ނަމަވެސް، މި މައްސަލާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނިންމުންތަކާއި ހުކުމުން އިންސާފުން ޢަކަސް ރިޢާޔަތްކުރުން މުހިއްމުވޭ. މިގޮތުން ބަލާއިރު، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އިސްތިއުނާފު ހުކުމްތަކުގެ މައްސަލަ **ޝަރީފުއްދީން ޖުނައިދާ ވ އަލީ ވަހީދު**[27] ނިންމުމުގައި އެކޯޓުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

> ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ދަށުން ދައުވާއާއިގެން ކުރިއަށް ގެންދާން ފަށައި އެއީ ކަން ނުވަތަ ނޫނީކަން ކަނޑައެޅުމުގެ ގޮތުން ކޯޓުން ނިންމާ ނިންމުމަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ދައުވާއާއިގެން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ގޮތުން ބަލާއިރު، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިސްތިސްނާއި ދުރުގައި ހިފެހެއްޓުމަށް ފުރުޞަތު ދޭތެރޭ ނިންމާ ނިންމުމަކަށް ނުވަތަ ކުރިން ހުށަހެޅި ނިންމުމާ ކަން އިސްވެދާނެ ކަމަށް ދެކެން، އަދި އެކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-HCL/27 (**އަހުމަދު ނާޒިމް ވ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީސް**) ނިންމުމުގައި ވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވާނެ، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ދަށުން ދައުވާއާއިގެން ކުރިއަށް ދާން ދެކެއް އެއީ ކަން ނުވަތަ ނޫނީކަން ކަނޑައެޅުމުގެ ގޮތުން ކޯޓުން ނިންމާ ނިންމުމަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހުކުމަކަށް ވުރެ ނިންމުމެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ.[28]

33. މިނިވަންކަމުގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހަޅަންޖެހޭ މަރުހަލާ" ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަމުގައި ދެކެމެވެ. އެގޮތުން، އެކޯޓުގެ ނިންމުމުން ދޭހަވާ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހަޅަންޖެހޭ މަރުހަލާގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ޝަރީޢަތް ފެށުމުގެ ކުރިން ނިންމާ ނިންމުންތަކެވެ. އަދި މަރަހަލާ މިންގަނޑުން ގޮތް ކަނޑައަޅާފައި ނިންމާ ނިންމުމަކީ އެވަނަ ނިންމުމެއް ކަމެވެ.

34. ސުޕްރީމް ކޯޓުން މިނިވަންކަމާ ވާސިލުވި މައިގަނޑު ސަބަބަކީ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ދޭތެރެއަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ފުރުސަތު ދިނުމަކީ އެކަމުގައި ދޭތެރެއަށް އަމަލުކުރަންވާނެއެވެ. މިކަމުގެ ތެރޭގައި ފަރުޝާ ސުޕްރީމް

---

[27] 2021/SC-HCL/46 އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ހުކުމަށް ދެވުނު ނަމްބަރުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ނިންމުން ޖުޑީޝަލް ކައުންސިލް ރިވިއު ކޯޓު"

[28] ޝަރަޙަން ހަފުތާގެ 4.7 ވަނަ ނުކުތާ

ކޯޓުގެ އަޙްމަދު [illegible] ވ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް [illegible][29] އަދި އަލީ [illegible] ވ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް[30] ފަދަ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ރުހްޞަތާ ގުޅޭ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ނިންމުން [illegible] [illegible] ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ.[31]

34.1. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ނިންމުންތަކަށް ބަލާއިރު، މި ނިންމުންތަކަކީ [illegible]

34.2. [illegible] 110 [illegible] 115 [illegible]

---

[29] 2021/SC-HCL/27

[30] 2021/SC-HCL/35

[31] [illegible] 4.11 [illegible] 2021/SC-HCL/35

[illegible] 120 [illegible] 121 [illegible] 122 [illegible] 117 [illegible] (actus reus) [illegible] (mensrea) [illegible]

އިޖުރާއަތެއްގެ ދަށުން ކަމަށް އަހުރެން ނުދެކެމެވެ. އެހެނީ، ދަޢުވާ ކުރިއަށް ގެންދަން މަދަނީ މިންގަނޑުން ނިންމާ ނިންމުމާ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމަކުން ނިމޭ ނިންމުމުގެ ސަބަބުން ނިކުންނަ ޤާނޫނީ ނަތީޖާ ތަފާތެވެ. މިކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ އަހްމަދު ނިޒާރު އަލީ އެހެނިހެން**[32] ގެ ސިފައިގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ފަދައިން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ ނިންމުމާ ގުޅިގެން އެޕީލުކުރުމުގެ ކަންކަން ދަޢުވާކުރުމުގެ ފުރުސަތު ދައުލަތަށް ނުލިބޭ އިރު މަދަނީ މިންގަނޑުން ނިންމާ ނިންމުމުގައި މިފުރުސަތު ދައުލަތަށް ލިބެއެވެ.

35. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ބުނެވިދިޔަ ނިންމުމުގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ނިންމާ ނިންމުމަކީ އިސްތިއުނާފުކުރެވޭން ނިންމުމެއްކަން ކަމަށް ނިންމާފައިވާތީ، އެކޯޓުގެ **އަހްމަދު ސަލީމް ވ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤަޟިއްޔާ**[33] ނިންމުމަކީ ދަށު ކޯޓު މަރުޙަލާގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތު ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ކުރިއަށް ގެންދަން ނިންމާފައިވާ މައްސަލައެއްކަމެވެ. އެހެންކަމުން، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މިނިންމުމުން ސާފުކޮށް އެނގޭނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) ގެ ދަށުން ނިންމާ ނިންމުންތައް ވެސް އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ކަމެވެ.

36. އެހެންކަމުން، ބުނެވިދިޔަ އެންމެހައި ކަންތައްތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުން، މިކޯޓުގެ **އަހްމަދު ސަލީމް ވ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް**[34] ގެ ސިފައިން ނިމުމުން ފަހުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ބުނެވިދިޔަ ނިންމުންތަކުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މިކޯޓުން [illegible] [illegible] ނިންމުން [illegible] [illegible]، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ނިންމުންތައް، ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުން އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިދާނެކަމާ، އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމަންޖެހެއެވެ.

---

[32] މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-B12/56,57,58 ގެ [illegible] ނުކުތާ 16

[33] 2021/SC-HCL/27

[34] 2020/HC-A/249

ޤަޟާއީ އިސްތިއުނާފާ ގުޅޭ

37.މިމައްސަލައަކީ 7 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ގޮތެއް ނިންމަން ޖެހޭ މައްސަލައެއްކަމުގައިވާތީ އާއި މިއިސްތިއުނާފު ބަލައިގަތުމާ ގުޅޭ ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތައް ގުޅޭ ގޮތުން އިތުރަށް ދިރާސާ ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ފެންނާތީ، އިޖުރާއީ ނުކުތާއާ ގުޅޭ ގޮތުން ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރިން ޤަޟާއީ އިސްތިއުނާފާ ގުޅިގެން ވާހަކަ ދެއްކުމަށް ދެފަރާތަށް ފުރުސަތު ދެވިފައިވާނެއެވެ.

38.ދައުލަތުން މިމައްސަލަ ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެ ކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދިފައިވަނީ އިސްތިއުނާފީ ދައުވާއަށް ހުށަހަޅާ ޖަވާބުގެ ގޮތުން ކަމުގައިވާތީ އާއި އެނިންމުމާ ގުޅޭ ސަބަބުތަކުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅައިފައިނުވާތީ އިތުރު ޖަވާބެއް ހުށަހެޅުމަށް އެދުމުގެ ބަދަލުގައި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާމެދު ދެފަރާތުގެ ވާހަކަތަކާ ގުޅިގެން ވާހަކަދެއްކުމަށް ދެފަރާތަށް ފުރުސަތު އަރުވައިފައިވާނެއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް:

39.ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B5(70,71-2019)/2022/01 "މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ކަނޑައެޅުން" ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ، މާލެ / މ.[illegible]، އާއިސަތު ޒާހިދާ ސަޢީދުގެ ފަރާތުން އެ އަމުރު އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް 01 (އެކެއް) ނުކުތާ ފާހަގަކޮށް އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ.

އެގޮތުން ހުށަހެޅި؛

39.1 **ނުކުތާއަކީ؛** ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 70/Cr-C/2019 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އާއިޝަތު ޒާހިދާ ސަޢީދު – ތަސްލީމް އިބްރާހީމަށް ދޮގު މަޢުލޫމާތު ދިނުން) މައްސަލައާއި އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 71/Cr-C/2019 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އާއިޝަތު ޒާހިދާ ސަޢީދު – [illegible] [illegible] އަށް [illegible]) މައްސަލައިގައި ދައުވާތަކަށް، މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ދައުވާތަކަށް ކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B5(70,71-2019)/2022/01 "މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ކަނޑައެޅުން

ނިންމުމުގައި ނިންމަވާފައިވަނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/360 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޙަސަން އިލްހާމް) ޤަޟިއްޔާ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/22 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަޙްމަދު މަޙްފޫޡް) ޤަޟިއްޔާ އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/101 (އެސް.ޕީ.އެޗް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ޖުމެއިރާ ވ. މެނޭޖްމަންޓު ސަރވިސް (މޯލްޑިވްސް) ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް) ޤަޟިއްޔާ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/256 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމުގައިވާތީ މިނިންމުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފު ނިންމުމެއް ކަމަށްބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

40. މިނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި މައިގަނޑު ދަލީލަކަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީއެވެ.

40.1. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/101 (އެސް.ޕީ.އެޗް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ޖުމެއިރާ ވ. މެނޭޖްމަންޓު ސަރވިސް (މޯލްޑިވްސް) ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް) ޤަޟިއްޔާ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/256 ޤަޟިއްޔާތަކުގައި ފަނޑިޔާރު ނިންމާ ނިންމުންތަކުގައި އެނިންމުންތަކަށް ފާސިދު ގޮތް ބުނެވިފައިވާ ކަމުގެ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވުން، އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުމުގައި އެފަދަ ތަފްސީލެއް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާކަމަށް. ހަމައެކަނި ދައުލަތުގެ ސިޔާސީ ދައުރުތަކުން ހުށަހަޅައި ބެލެވޭ ކަނޑައަޅާފައިވާ ފަހަރެއް އިތުރު ތަފްސީލެއް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާކަމަށެވެ.

40.2. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/360 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޙަސަން އިލްހާމް) ޤަޟިއްޔާ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/22 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަޙްމަދު މަޙްފޫޡް) ޤަޟިއްޔާތަކުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުސޫލުތައް މިމައްސަލައަށް ތަތުބީޤުކުރައްވާފައި

އުފުލިފައިވާ ދަޢުވާގެ ކުރީގެ އިންސްޓަންސްއަށް ޝާއިޢުކުރާ ހުކުމް ޤާނޫނާ މަދަނީ މިންގަނޑެއް

ހުށަހެޅިފައިނުވާކަމަށް. އެގޮތުން މިމައްސަލައިގައި ދަޢުވާއެއް ހުށަހެޅިފައިވާއިރު،

40.2.1 ޖުމުލަތަ ދަޢުވާ (**ތަންފީޛީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު ދައުލަތުގެ ދިރާސާ ޤަވާޢިދުގެ 521**

ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (1) ގެ (ބ) -މި ދަޢުވާގައި ހިމެނޭ ކުރީގެ އަމަލު ދުލުން ޝާއިޢުކުރާ ވާހަކައިން އާއިލާއާ ހަވާލާ ސަބަބު ބަލައި ބޭނުމާއި ގޮތް އުފުލައިރުން މިންގަނޑުގެ މަޤާމުގައި ހުރި، އެންމެ ކުރުފުރުސަތު ކުރިމަތިވެ ޙާލަތު ހިމެނޭ ކަމަށް، އެކަމުގައި ހިމެނޭ ވާޤިޢާ އެގޮތުގައި ހުށަހެޅުމަކީ ޝަރީޢަތުން ބަލައިނުގަނެވޭކަމަށް. އެގޮތުން އަސާސީގައި ބެހެލުމުގެ އަސާސީތަކާ ނަންބަރުތަކާ އަދިވެސް އަސާސީ ނަންބަރުތައް ހިމެނިއްޖެ މަސައްކަތް ނަމަވެސް އަސާސީ ދަޢުވާތަކުން ޖަވާބު ދެވޭފަދަ ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ ޝަރީޢަތުން ބަލާނަމަ ފާއިތުވެފައިވާކަމަށް. އަދި މިޤަރާރު ދެކޭގޮތް އިންސާފުގެ ކުރިމަތީ މަރުޙަލާގެ ސާބިތުކުރުމަށް އެއްވެސް ހުކުމެއް ތަހުގީގުވެފައި ނެތް ކަމަށް.

40.2.2 ދެވަނަ ދަޢުވާ (**މަދަނީ ޙައްޤުތަކާއި ގުޅޭ ވަކި ގޮތެއްގެ މަސައްކަތްތެރިންގެ ޙައްޤުތަކާއި ގުޅޭ ޙާލަތުގައި ފައިސާ ދެއްކުމުގެ ޤާނޫނު ގެ 53 ވަނަ މާއްދާ**) –މި ދަޢުވާގެ ކުރީގެ ޚަރަދުގެ އިންސްޓަންސް ކޯޓަކުން ފާސްކުރި ގޮތުގައި ދަޢުވާތައް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ދެކެވޭ ކަމަށް. އަދި ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާގެ ބޭނުމުގައި މުޅިއެކަށް ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅި ކަމަށް އިސްތިޢުނާފުގައި ފައިސާ ދެއްކުމަށް އަމުރު ކުރެވުނު ވާޢިދު ހަވާލާދީ މަސައްކަތް ގެއްލުމަށް ދާއިރާ ބަލާ، މަދަނީ ހިމެނޭތީ އިސްތިޢުނާފު މުއާމަލާތުގައި ބައްލަވާ ބޭނުމާއި ގުޅޭ ހުއްދަތަކަށް ސަބަބު ބަލައި ދަޢުވާ ހައްގު ޖަވާބުދާރީވެރިވާކަމަށް. އަސާސީ ގޮތެއް ހިމެނުމަށް އެއްވެސް ހަމަތަކެއް ހިމެނިއްޖެކަމަށް. އަދި މީހަކު ބުނާ ބަދަލު ބަލައިނުގަނެވޭ ޤަރާރުގެ ސަބަބުން ދެވަނަ ފަރާތުން ބޭނުންކުރީ ތަހުގީގަށް ފަރާތަކުން

އެކުރުގެ ޢަމަލުތަކެއް ފުރިހަމަ ކޮށް ހުރުމުން ކަމަށް ވުމުން މިފަދަ އެއްބާރުލުމުގައި ޝާމިލުވެގެން ނުވާކަމަށެވެ. އަދި އެއީ އިތުރުން މިމައްސަލައިގައި ކުރުވާ ތުހުމަތަކީ މަނާ ވޯޓު ދެއްކުމަކަށް ވާ ވަރަށް ބޮޑު (principal offender) ގެ މައްޗަށް ކުރެވިފައިވާ ކުށެއް ނުވާތީ ކަމަށް ސާބިތުކުރެވިފައި ނުވާތީ އެކުން ކުރި ކަމަށް ވަކިވަކިން ކަމުގެ ތުހުމަތު ކުރިއަށް ގެންދިޔުން ކަމަށް ނުކުރެވޭކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

41.ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 70/Cr-C/2019 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އާއިޝަތު އާޒިމާ ސަޢީދު – ރަސްފި އިދާރާތަކަށް ދޫގެ މައްޗަށް ހިޔާން) ގެމައްސަލަ އާއި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 71/Cr-C/2019 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އާއިޝަތު އާޒިމާ ސަޢީދު – މަފި ފޯނުގެ އަށް ގެ ވަކިކޮށްދިނުން) ގެމައްސަލަ ގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ދަޢުވާތަކާ މެދުވެރި ޝަރީޢަތުން ކުރިއަށް ގެންދިޔުން ދައުވާތަކުގެ ކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B5(70,71-2019)/2022/01 "މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ކަނޑައެޅުން" ނިންމުމުގައި ނިންމާފައިވަނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/360 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޙަސަން އިބްރާހީމް) ގެމައްސަލަ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/22 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަޙްމަދު މަޙްފޫޒް) ގެމައްސަލަ އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/101 (އެސް.ޕީ.އެޗް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ޖުވެއިރާ ވ. ޓެންޑަރ ސަރވިސް (ޕޯޓް ވޯކްސް) ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް) ގެމައްސަލަ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/256 ގެމައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމުގައިވާތީ ނިންމުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފު ނިންމުމެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށް އެދިފައިވެއެވެ.

42.އަދި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B5(70,71-2019)/2022/01 "ގައިރު [illegible] ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ކަނޑައެޅުން" ނިންމުން ބާޠިލުކޮށް، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާއި [illegible] މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުގެ ނިންމުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 70/Cr-C/2019 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އާއިޝަތު ޢާޠިފާ ސަބާހު - [illegible] އިދާރާތަކަށް [illegible]) ގެ މައްސަލާ އާއި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 71/Cr-C/2019 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އާއިޝަތު ޢާޠިފާ ސަބާހު - [illegible]) ގެ މައްސަލާގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ދަޢުވާތަކަކީ ގައިރު [illegible] ކުރިއަށް ގެންދިއުން [illegible] ކަނޑައަޅައި، މިދަޢުވާތައް [illegible] ކަމަށް.

43. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B5(70,71-2019)/2022/01 "ގައިރު [illegible] ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ކަނޑައެޅުން" ނިންމުން [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާއި [illegible] މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުގެ ނިންމުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 70/Cr-C/2019 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އާއިޝަތު ޢާޠިފާ ސަބާހު - [illegible] އިދާރާތަކަށް [illegible]) ގެ މައްސަލާ އަދި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 71/Cr-C/2019 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އާއިޝަތު ޢާޠިފާ ސަބާހު - [illegible]) ގެ މައްސަލާގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ދަޢުވާތަކަކީ ގައިރު [illegible] ކުރިއަށް ގެންދިއުން [illegible] ކަމަށް.

ދައުލަތުން ފާހަގަކުރި ކަންތައްތައް

44. އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ [illegible] ދައުލަތުން ޖަވާބު [illegible] ބުނެފައިވަނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 116 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ބަލާއިރު، ގައިރު [illegible] ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް [illegible]

މައްސަލައެއްގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގައި ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް މި މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ނިންމާ ކަމަށާއި، އެހެންކަމުން މިހާރު ކުރިމިނަލް ކޯޓުން ދޫކުރެއްވި ޙުކުމުގައިވާ އެ ސަބަބުތަކަށް ނަޒަރުކޮށް މައްސަލައަށް އަސަރުކުރާނެ ކަމެއް ނޫން ކަމުގައި ދެކޭ ކަމަށާއި، އަދި އެ ފަރާތުން އެ ނިންމުން ނިންމި ގޮތުގެ ސަބަބުތައް ހިމަނަންޖެހޭ ކަމަކަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނާއި އަދި ޝަރީޢަތް ކުރުމުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގައި ވެސް ބުނުމުން، އެ ސަބަބުތައް ހިމަނަން [illegible] ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމުގައިވެސް ނުދެކޭކަމަށެވެ. އަދި މިސާލުގެ މައްސަލައެއް ކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/249 (އަޙްމަދު ސަލީމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް) ޤަޟިއްޔާގައި މިސާލުގެ މައްސަލައެއް އިސްތިއުނާފު ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް ނިންމާފައިވާ ކަމަށާއި، މި ޤަޟިއްޔާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމާ ތަފާތުކޮށް އެހެން ޤަޟިއްޔާއެއްގައި ނިންމާފައިވާ ގޮތަކަށް، އިސްތިއުނާފުކުރެވިދާނެ ނިންމުން ބިނާކުރި ސަބަބުތަކެއް މި ނިންމުމުގައި ތަފްސީލުކޮށް ހިމަނަން ނުޖެހޭ ކަމަށް ތަފްސީލުން ބުނާކަމަށެވެ.

45. ދެވަނަ ކަމަކީ ކަމުގައި ދައުލަތުން ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި ބެލުމުގައިވިޔަސް، [illegible] [illegible] ދައުލަތުގެ ދިނުމުގެ ދައުލަތާ ސާބިތު ކުރުމަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ އެންމެހާ ދައުލަތުން ހުށަހަޅާއިރު ނޫނީ ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވާކަމަށާއި، [illegible] [illegible] [illegible] ގުޅޭގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ކޯޓުގައި [illegible] ނަންބަރު [illegible] [illegible] ކަމަށާއި، އެ ކަން ކުރުމުގެ [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ނަން ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވިޔަސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 621 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ދައުލަތުގެ މުވައްޒަފަކު ނުވަތަ ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ މުއައްސަސާއަކުން އެނގޭ ރަސްމީ ހައިސިއްޔަތުން އަދާކުރަންޖެހޭ ވާޖިބު އަދާކުރުމުގައި ކުރާ ކަމެއްގެ ބޭރުގައި މަސައްކަތް ކުރާއިރު ބޮޑުނުވުން ދައުލަތުގެ ދިރުމުގެ. މިނިވަންކަމާއި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ޙައްޤުތަކުގައި ކޯޓުގައި ހަރަކާތްތެރިވުން ނަންބަރުތަކުގެ [illegible] [illegible] ސަބަބުން މި މައްސަލައިގެ [illegible] ސާބިތު ނުކުރެވޭން ކަމަށެވެ. މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ދަޢުވާކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] ނޫން ކަމަށާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައުލަތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އެހިސާބުން އެ [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. މިއާއެކު [illegible] ދައުލަތުން އެސްކްރޯ އެއްބަސްވުން [illegible] ކަމަށާއި، އެ [illegible] އެސްކްރޯ [illegible] ކަމަށާއި، އެ ހުރިހާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އަދި [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައުލަތުން [illegible] [illegible] ދައުލަތުން [illegible] ކަމަށެވެ.

46. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2011/SC-A/06 ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 9/2014 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާބިތު [illegible] [illegible] [illegible] އަދި އެ [illegible] [illegible] ސާބިތު [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާބިތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާބިތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާބިތު [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާބިތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.

47. މަތީ [illegible] އަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެ ކުރި އަމަލުތަކުގެ ސަބަބުން މަތީ [illegible] [illegible] މަގުފަހި [illegible] [illegible] އެނގޭކަން

[illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގައި ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] [illegible]

ކަމާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ކަމާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ދެކެނަމެވެ.

48. ވަކި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ކަމާއި، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާއިން ލިބޭ ކަމާއި، [illegible]

ވަކި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

49. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް

50. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B5(70,71-2019)/2022/01 "މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް

ގެންދިއުމަށް ކަނޑައެޅުން" މި ނިންމުމަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން

މައްސަލަ [illegible] [illegible] ބަލައި ފައިސަލާކުރުމުގެ ކުރިން އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ބާވަތުގެ ނިންމުމެއް

ނޫންކަމަށް ކަނޑައަޅައި ދިނުމެވެ.

ވަކީލާއި ދައުލަތް ގުޅިގެން ސަރަޙައްދުތަކުން ފެންވަރު ގާތް

51. ކުރީގެ ނުކުތާތަކުގައިވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ފަދައިން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި ސުޕްރީމްކޯޓުން ހެދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ[35] 116 ވަނަ މާއްދާ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުން ބަލާއިރު، ދަޢުވާ ކުރިއަށް ގެންދިޔުން ކަމަށް ނިންމާ ނިންމުމަކީ ލިޔުމުން ޚަޞްމުންނާ ހިއްސާކުރަންޖެހޭ ނިންމުމެއް ނޫނެވެ. އެނިންމުން ނިންމި ސަބަބުތައް ބަޔާންކުރަން ޖެހެނީ ޝަރީޢަތް ނިމުން ގޮތުގެ ނަޞްޞުގައެވެ.[36]

52. އެހެންކަމުން، ދައުލަތުންވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ފަދައިން ސަބަބު ތަފްސީލާ އެކު ބަޔާންކުރަން ޤާނޫނާ ގަވާއިދު ލާޒިމު ނުކުރާ ކަމުގައިވިޔަސް، އަދި ވަކިން ބަޔާންކުރަން ގަވާއިދުގައި ލާޒިމުކުރާ ހިސާބަށް ޝަރީޢަތް ގޮސްފައި ނުވަތަސް، އެސަބަބުތައް ނިމިގެން އެހެން ނިންމުމާ ތާއީދުކޮށްދެއްވާފައިވާކަމަށް ނުދެކެމެވެ. އެއީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 (ށ)ގެ ދަށުން ނިންމާ ނިންމުމެއް ދަށުކޯޓުން ސުޕްރީމްކޯޓުން ހެދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ[37] 116 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތު ފުރިހަމަކޮށްގެންނެވެ.

53. ދައުލަތް ކުރިއަށް ގެނެސްފައިވާ ހުއްޖަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޢަލީ ސަޢީދު**[38] އަދި **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޙަސަން ޝިފާޒް**[39] އަދި **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަޙްމަދު މަޢުރޫފު**[40] ގެ ޝަރީޢަތްތަކުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން، ސަރަޙައްދުން ބަލަންޖެހޭ ދައުލަތް އެދިފައިވާ ކަމެއްގެ މައްސަލައެއް ގާއިމްކުރުމަށް ވަޒީފާތަކުން ބޭނުން ނެތް ކަމުގެ ދައުލަތުން ކުރަމުންގެންދާ ބަލައި ފިޔަވަޅު ބަލައި ދައުލަތް ވާހަކަ ފުރުޞަތު ދެ ކަން ކުރި

---

[35] ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021/SC-REG-01

[36] ގަވާއިދުގެ 116 (ހ)

[37] ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021/SC-REG-01

[38] ނަންބަރު 2019/HC-A/434

[39] ނަންބަރު 2019/HC-A/360

[40] ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގެ ނަންބަރު 2022/HC-B12/22

ކަމަށް ގަބޫލު ކުރެވިދާނެ އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް ޤާއިމު ކުރެވޭތޯއެވެ.[41] އަދި މިގޮތުން ކަނޑައެޅުމުގައި ފަރިޔާދު ބަލަންޖެހެނީ ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާ އާއި އެ ދައުވާ ސާބިތު ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އެންމެހައި ހެކިތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާގައި ބަޔާންކުރާ ކަންތައް ނުވުމަށްވުރެ އެކަންތައް ވުން ގާތްކަމަށް (preponderance of probability) ފަރިޔާދަށް ގަބޫލު ކުރެވޭނެނަމަ، [illegible] މައުޟޫޢީ ގޮތުން ބަލަންޖެހޭނެ ދަރަޖާ އެކެވެ.

54. މިމުރާފަޢާގައި، ދައުވާ ސާބިތު ކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ހުށަހަޅާ އެންމެހައި ހެކިތަކުގެ އެންމެ [illegible] ފަރިޔާދު ވަޒަން ކުރަންޖެހޭ މަރުޙަލާއެއް ނޫންކަމާއި ދައުވާ ސާބިތު ކުރުމަށް ހުށަހެޅި އެ ހެކިތަކުގެ މައްޗަށް ވާހަކަ ދައްކައި، [illegible] material [illegible] [42] [illegible]

55. [illegible] 115 [illegible]

---

[41] **Commonwealth v. Karetny, 583 Pa. 514 (2005)** -A prima facie case exists when the Commonwealth produces evidence of each of the material elements of the crime charged and establishes probable cause to warrant the belief that the accused committed the offense.

[42] ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/HC-B12/22

ގެ ދަށުން މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ [illegible]" ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން، ކުރެވިފައިވާ ދަޢުވާގައި ބަޔާންކުރާ ކަންތައްތައް އެގޮތުގައި ހިނގާފައިވާކަން [illegible] ކަމަށް މަދަނީ މިންގަނޑުން ނެތި ހުށަހެޅިފައިވާ ކަން [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ.

56. މިއިސްތިއުނާފު ގައި ބިނާވެފައިވާ މައިގަނޑު އަސާސަކީ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ މައްސަލައަށް ކުރާ ދެ ދަޢުވާގެ ކުށުގެ މައި ޢުންޞުރުތަކަށް ފާހަގަކުރާ [illegible] ސާބިތުކޮށްދޭނެ ހެކި ހާޒިރު ނުވުމެވެ. އެގޮތުން ދަޢުވާ ބިނާކޮށްފައިވާ މާއްދާތަކާއި ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ދަޢުވާ ފޯމާއި ދަށު ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] އަޑީގައި [illegible] ކުށުގެ އަމަލުގެ [illegible] ސާބިތުވާން ހެކި [illegible] ހުށަހެޅިފައި ނުވާކަމަށް އެފަރާތުން ދެކޭ ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައިވާތީއެވެ.

57. މިގޮތުން، އެފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ކުރު ހުލާޞާއެއް މިޙުކުމުގެ 40 ވަނަ ޕެރެގްރާފްގައި އެވަނީއެވެ. މިއީ ދަށު ކޯޓުން މި ނިންމުމަށް ވާސިލުވި ސަބަބަކީ [illegible] ބަޔާންކުރުން [illegible] ނިންމުމެއް ނޫން ކަމަށް ވާތީ އާއި [illegible] ގޮތުން ދަށު ކޯޓުގައި ހިނގާފައިވާ މައްސަލައެއްކަމުން، މިކަންތައްތަކާއި [illegible] އިސްތިއުނާފީ ނަޒަރަކުން އަހުރެމެންނަށް ފެންނަ ކަންކަމަށް މި ބަލާއިރު، ދަށު ކޯޓުގައި ހިނގާފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުދެއެވެ.

57.1 މަދަނީ މިންގަނޑުން [illegible] ކަމަށް މިއިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރާކަން، ހުށަހެޅިފައިވާ [illegible] [illegible] (ނޯޓިސްގައިވާ އެކައުންޓް ނަންބަރުގައި) ހުރި [illegible] [illegible] [illegible] އާއި [illegible] ހުށަހެޅިފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަންކަންކަމުގައި ދެކެމެވެ.

57.2 ދައުލަތުގެ ދަޢުވާ ފޯމުގައި ކުށުގެ ނިޔަތުގެ ޢުންޞުރު ސާބިތުކޮށްދެވޭނެ ހެކިއެއް ހުށަހެޅިފައި ނުވާ ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވިޔަސް، އާންމު އުސޫލުން ބަލާއިރު ނިޔަތުގެ ޢުންޞުރަކީ އަމަލުގެ ޢުންޞުރާ ގުޅި [illegible] ކަމެއް ކަމުންނާއި، މިމައްސަލައާ އެކު ހުށަހެޅިފައިވާ ހެކި [illegible] ބަލާއިރު، [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފުރުޞަތު އޮތް ކަމުގައި [illegible]

57.3. [illegible] ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

57.4. [illegible] އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން [illegible] ނުދެކެމެވެ.

58. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ [illegible] ބަލާއިރު، [illegible] ދަޢުވާ ކުރިއަށް [illegible] ނުދެކެމެވެ.

ވަކީލުން [illegible] [illegible] [illegible]

59. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނެތެވެ.

60. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަކީލުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

61. އިސްތިއުނާފުކުރާ އާއިޝަތު އާޒިމާ ޝަކޫރުގެ ވަކާލާތުން މި ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވަނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B5(70,71-2019)/2022/01 "[illegible] މިންގަނޑުން ކުރިއަށް [illegible] ކަނޑައެޅުން" މި ނިންމުމަކަށް އިސްތިއުނާފު ފޯމުން [illegible] [illegible].[43]

62. އާއިޝަތު އާޒިމާ ޝަކޫރުގެ ވަކާލާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފާ ގުޅިގެން [illegible] ވަނީ އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ނިންމުމަކީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

63. [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އާއިޝަތު އާޒިމާ ޝަކޫރުގެ ވަކާލާތުން މި ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ އިސްވެ ބަޔާންކުރި "[illegible] މިންގަނޑުން ކުރިއަށް [illegible] ކަނޑައެޅުން" މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

64. އާއިޝަތު އާޒިމާ ޝަކޫރުގެ ވަކާލާތުން އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާފައިވާ ނިންމުމަކީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[43] އިސްތިއުނާފު ފޯމުގެ 2 ވަނަ ސަފުހާ

ކުށުގެ ދަޢުވާ، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ[44] 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެކަމަށް ކުރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުންކަން އެ ނިންމުމަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ.

65. އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤާ ގުޅޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ[45] 56 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

> "ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައާއި މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި އިއްވާ ޙުކުމްތަކާއި ނެރޭ ކޯޓުގެ އަމުރުތަކުން އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު، މައްސަލައާ ގުޅުންހުރި ކޮންމެ މީހަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ."

މިހެންނެވެ.

66. ބުނެވިދިޔަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، އިއްވާ ޙުކުމްތަކާއި ނެރޭ ކޯޓު އަމުރުތަކުން އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު ދުސްތޫރީގޮތުން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާކަން އެނގެއެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެ ފަރާތުގެ އިސްތިއުނާފީ ޙައްޤަކީ ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިދީފައިވާ އަސާސީ ޙައްޤެއްކަމަށް ބުނެ އެ ޙައްޤު ހަނިކުރެވޭނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 16 ވަނަ މާއްދާއާ އެއްގޮތުން ކަމަށް ބުނެ ވަކާލާތުކޮށްފައިވެއެވެ.

67. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 56 ވަނަ މާއްދާގައި އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު ކަށަވަރުކޮށްދިނުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ 02 (ދޭއް) އެއްޗެއްގެ ވާހަކަކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގެއެވެ. އެއީ:

67.1 އިއްވާ ޙުކުމްތަކާއި

67.2 ނެރޭ ކޯޓު އަމުރުތަކަށްކަން އެނގެއެވެ.

68. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން މި ކޯޓަށް އިސްތިއުނާފުކޮށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ އިއްވާފައިވާ ޙުކުމެއް ނުވަތަ ނެރެފައިވާ ކޯޓު އަމުރެއްވެސް ނޫންކަން އެނގެން އޮތުމާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 56 ވަނަ މާއްދާއިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤާބެހޭ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެ ފާހަގަކުރާ ބަހުސެއް އެއްވެސް ހުށަހަޅާފައެއް ނުވެއެވެ. ސަބަބަކީ، ނިޔާވާ ކޯޓުގެ

---

[44] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[45] މިގޮތުން "ޤާނޫނުއަސާސީ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއަށެވެ.

ނިންމުމެއް އިސްތިއުނާފުކުރުން ހުށަހެޅުއްވި އަސާސީ [illegible] ގޮތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާކަން އެނގެން [illegible].

69. ދަށުކޯޓުތަކުން ނުވަތަ ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ ޓްރައިބިއުނަލްތަކުން ނިންމާފައިވާ މައްސަލަތަކަށް ނުވަތަ ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް ނުވަތަ [illegible] އަމުރެއް [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީއާ ނުވަތަ ޤާނޫނާ ނުވަތަ ޤާނޫނުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަރީގެ ޤާނޫނުގެ[46] 38 ވަނަ މާއްދާއާއި 39 ވަނަ މާއްދާއިން އެނގެން އޮވެއެވެ.

70. އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ގޮތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުފެނެއެވެ.

71. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 155 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

"ޖުޑީޝަރީގެ އިޚްތިޞާޞް ކަނޑައެޅުމުގެ ޤާނޫނުތަކާއި، ޖުޑީޝަލް ހިންގުމުގެ ޤާނޫނުތަކާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅާނެއެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

72. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 274 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

---

[46] 22/2010 ޤާނޫނު ނަންބަރު

""އިޝްތިހާރު" ކަމުގައި ބުނެފައި އެވަނީ އެ ފަރާތުގެ ބޭނުމުގައި ދާއިރާއާއި ކަމަށެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

73. އެހެންކަމުން، އިސްވެ ބުނެވިދިޔަ ތަޢުރީފުތަކާއި އެކިގޮތަށް ހިމެނިގެން އެކިއެކި ފަރާތްތަކުން ބުނެފައިވާ ބައެއް ގޮތްގޮތުން ބަލާއިރު، ޢާއްމުކޮށް ހިންގުމުގެ ޤާނޫނުތަކުގެ ޝަރީޢަތް ހިންގުމުގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނަކީ ބޭރުގައި ހިމެނޭ އުސޫލުތަކެއް ކަމުގައި ވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

74. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޖިނާއީ ކަންކަން ތަޙުޤީޤުކުރުމާއި، ޖިނާއީ ކަންކަމުގެ ދަޢުވާ އުފުލުމާއި، އަދި މަޙުކަމާތަކުގެ ޝަރީޢަތް ހިންގުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތައް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނެވެ. އެކަށައަޅާފައިވެއެވެ.[47]

އިޝްތިހާރުކުރުމަކީ ކޮބާ އެއްޗެއް؟

75. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ[48] ނަވާވީސްވަނަ ބާބުގެ މައިގަނޑު ސުރުޚީއަކީ "އިޝްތިހާރުކުރުން" އެވެ. އެ ބާބު އެކުލެވިގެން ވަނީ ޖުމްލަ 06 (ހައެއް) މާއްދާގެ މައްޗަށެވެ. މިގޮތުން، އެ ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އެ ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 203 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށެވެ.

76. މި އިޝްތިހާރަކީ ކޯޓުގެ ކުރިމަތީގައި ހާޒިރުކުރުވުމަށް ބޭނުންކުރެވޭ ވަސީލަތެއް ކަމަށް ބުނެވިދާނެއެވެ. އަދި މި ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުން، އިޝްތިހާރުކުރުމުގެ އަމުރު ނެރޭނީ ކޯޓުންނެވެ. އިޝްތިހާރުކުރުމުގެ އަމުރެއް ނެރެވޭނީ ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރުވުމަށް ނެރޭ އަމުރަކަށް ހާޒިރުނުވާ މީހުންނަށެވެ. އެ ޤާނޫނުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ[49] 198 ވަނަ މާއްދާގެ އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ފުރިހަމަވާން އެބަޖެހެއެވެ. އެހެންކަމުން، އެ މާއްދާގެ ދަށުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއްވެސް ކަމެއް ފުރިހަމަނުވާނަމަ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށެވެ.

---

[47] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 ގެ 1 ވަނަ މާއްދާ

[48] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[49] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

77. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[50] 198 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

" މިޤާނޫނުގެ ނުވަތަ ޖިނާއީ ކުށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނެއްގެ އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާނަމަ، ދަށު ކޯޓުން ކޮށްފައިވާ ޙުކުމެއް، ނުވަތަ ނެރެފައިވާ އަމުރެއް ނުވަތަ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމަކާ ގުޅިގެން ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގައި އެއިން ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ނުވަތަ ޝަރީޢަތާ ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފުވާގޮތަށް ޤާނޫނުތަކުގެން، އެކަން ފާހަގަކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޕްރޮސީޖަރ ގަވާއިދުން ނުވަތަ ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އެ ޙުކުމެއް ނުވަތަ އަމުރެއް ނުވަތަ ނިންމުމެއް އިސްތިއުނާފުކުރެވިދާނެއެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

78. ބުނެވިދިޔަ 198 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި، ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރެވޭނީ ކޮންކޮން އެއްޗެއްކަމެވެ. އެގޮތުން އެ މާއްދާގައިވާ ގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރެވޭނީ:

78.1. ކޮށްފައިވާ ޙުކުމެއް، ނުވަތަ

78.2. ނެރެފައިވާ އަމުރެއް ނުވަތަ

78.3. ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމަކާ ގުޅިގެން ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަން އެނގެއެވެ.

79. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[51] 198 ވަނަ މާއްދާގެ ތަފްސީލް ކުރުމަށް ބަޔާންކޮށް ސުޕްރީމްކޯޓުން ހަދާފައިވާ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ[52] 168 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

"ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުން ނެރެފައިވާ އަމުރެއް ނުވަތަ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމާ ނިންމުމެއް، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރާނަމަ، އެ އަމުރު ނެރުނު ނުވަތަ އެ ނިންމުން ނިންމާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 48 (ސާޅީސް އަށެއް) ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި އަދި އެހެން ފަރާތަކުން ކުރާނަމަ، ކުރަންވާނީ އަމުރު ނެރުނު، ނުވަތަ އެ ނިންމުން ނިންމާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 10 (ދިހައެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ. މިގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ހުށަހަޅަންވާނީ މި ގަވާއިދުގެ ޖަދުވަލު 45 ގައިވާ ފޯމު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށެވެ."

---

[50] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[51] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[52] 2021-SC-REG-01

މިފަދައިންނެވެ.

80. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[53] 20 ވަނަ މާއްދާގައި "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން" އެއީ ކޮން އެއްޗެއްކަން [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

> "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގެ އިބްތިދާއީ އަޑުއެހުމުގައި ދަޢުވާ [illegible] ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ [illegible]."

މިފަދައިންނެވެ.

81. ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި ޤާޟީކަން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމުގައި ބެލެވޭނީ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމަކީވެސް ނިންމާ ނިންމުމެއްކަމަށް އިސްވެ ބުނެވުނު ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާ އާއި 20 ވަނަ މާއްދާ އިސްވެ ބުނެވުނު ގަވާއިދުގެ 168 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އިން އެނގެއެވެ.

ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާ މާނަކުރުން އާންމު މާނައަށް ބެލުމުގެ އުސޫލުން މާނަކުރުމުން ނުކުންނަ ނަތީޖާ

82. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާގައި އިސްތިއުނާފުނުކުރެވޭނެ އެއްޗެހިތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، [illegible]، "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި އެއިން ޤާޟީކަން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް" އިސްތިއުނާފުނުކުރެވޭނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެ މާއްދާގެ

---

[53] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

ތެރޭގައި މަދަނީ މިންގަނޑުން ދަޢުވާ ކުރިއަށް ނުގެންދިއުމަށް ނުވަތަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނިންމާ ނިންމުން ހިމެނެނީކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ސާފުވާންޖެހޭކަމުގައި އަހަރެން ދެކެމެވެ.

83. ޤާނޫނު ތަފާތުކުރުމުގެ ހަމަތަކަށް ބަލާއިރު ދަޢުވާގެ މަރުޙަލާގެ މަޖިލީހުން ބާރުއެޅުން ހިމާޔަތާއި ނުވަތަ ބާރުއެޅުން ނުހިމަނާ ޤަވާޢިދުތަކުގައި ނަންބަރުތަކުގެ ބަޔާންކުރެވިފައިވާ އިސްތިސްނާތަކާއި ފިޔަވައި ބުނާ ބުނެވިދާނެ އެއްބަސްވެވޭ.

84. އެހެންނަމަވެސް، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[54] 198 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ އިސްތިސްނާތަކާއި ފިޔަވައި ފާހަގަކުރާ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[55] 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބުނާ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން މަރުޙަލާ"ގެ މާނަކުރައްވާފައިވަނީ އެ މާއްދާގައިވާ ބަޔާންކޮށް ވަނަ ސާފުކަން އެނގެއެވެ. އެ ބުނާ ހިސާބަށް ބެލެވިދާނެ ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނަނީ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހަޅާފަދަ މަރުޙަލާގައި އެއިން ކޯޓަކުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް" ގެ މާނައެވެ. އަދި އިސްތިސްނާ ބެލެވިދާނެ ފަދައިން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[56] 20 ވަނަ މާއްދާގައި "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން" އަދި ކޯޓު އެއްބަސްވާކަން އެ ޤާނޫނުގެ ބަންޑަރުކަމާއި ބެހޭގޮތުން ވާހަކަ، އެ މާއްދާގައި ދިރާސާ ޤާނޫނުތަކުގެ ތަފާސްހިސާބު ދެކުނުގެ ނަންބަރު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާގައިވާ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި އެއިން ކޯޓަކުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް" މި އިބާރާތް ޤާނޫނުގެ ތަފާސްހިސާބުގައި އަހަރެން ނުދެކެމެވެ. އެގޮތުން އަހަރެން ދެކޭ ސަބަބުތަކަކީ:

84.1 ޤާނޫނުއެއްގައި ބުނާ އެއްބަސްވުމެއްގެ މާނަ ދެނެގަތުމުގައި އެ ޤާނޫނުއެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ތަޢާރަފުތަކަށް އެއްގެ މާނަ ދެނެގަތުމަށް ބެލުމަކީ ދޫކޮށްލެވިދާނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެންވީމާ ޤާނޫނު ބޭނުމުގެ އަސާސެއް ޤާނޫނު ތަފާތުކުރުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަޖިލީހުގެ ޤާނޫނުގެ ފަސޭހަކަމުގައި، ވަކި

---

[54] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[55] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[56] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

ކަމެއް އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރުމަށް ބޭނުންކޮށްފައިވާ ބަސް ނުވަތަ އިޝާރާތް ނުވަތަ ޖުމްލައިން ދޭހަވާ އާންމު މާނަ، އެގޮތުގައި [illegible] [illegible][57] އެވެ.

84.2. އާންމު މާނައިން ބެލުމުގެ އުސޫލުން ޤާނޫނު މާނަކުރުމުގައި ޤާނޫނެއް އެކުލަވާލުމުގައި، ވަކި ބަހެއް ނުވަތަ އިޝާރާތެއް ނުވަތަ ޖުމްލައެއް، ޤާނޫނުގައި [illegible]، އެ ބަހުން ނުވަތަ އިޝާރާތުން ނުވަތަ ޖުމްލައިން [illegible] [illegible] ކޮން މާނައެއްކަން [illegible] ބާރު ލިބިގެންވަނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަހެއް، ނުވަތަ އިޝާރާތެއް، ނުވަތަ ޖުމްލައެއް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][58] އެވެ.

84.3. އާންމު މާނައިން ބެލުމުގެ އުސޫލުން ޤާނޫނު މާނަކުރުމުގައި ބަހެއް، ނުވަތަ އިޝާރާތެއް، ނުވަތަ ޖުމްލައެއް [illegible] ގޮތުން، [illegible] ވަކި މާނައެއް [illegible]، އެ [illegible] މާނަ [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][59] އެވެ.

84.4. އާންމު މާނައިން ބެލުމުގެ އުސޫލުން ޤާނޫނު މާނަކުރުމުގައި [illegible] ވަކި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible]، ނުވަތަ [illegible] އެ ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[60]

85. [illegible]، [illegible] އާންމު މާނައިން ބެލުމުގެ އުސޫލުން [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ[61] 198 ވަނަ މާއްދާ [illegible]، އެ މާއްދާގެ [illegible] [illegible]:

85.1. [illegible] [illegible]، ނުވަތަ

---

[57] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[58] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[59] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[60] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)

[61] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

85.2. [illegible] [illegible] ނުވަތަ

85.3. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ޢަދުލު ހެކިވެރިންގެ ޝަރުތު [illegible] [illegible]

86. ޤާނޫނު [illegible]، ޢަދުލު ހެކިވެރިންގެ ޝަރުތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:[62]

86.1. ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،

86.2. ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،

86.3. ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި

86.4. [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

87. [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:

"މިޤާނޫނުގެ ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible]."

[illegible].

---

[62] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

88. ނަމަވެސް، އެ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު އިސްލާޙުގައި އެ މާއްދާ ވަނީ އަލުން ލިޔެފައި:

"މިޤާނޫނުގެ ދަށުން ޖިނާއީ ކުށެއް ކުރާކަމަށްވާ ފަރާތަކާމެދު ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޢުޤޫބާތާއި ދެކޮޅަށް ނުވަތަ ތަނަވަސް ކުރުމުގެ ނުވަތަ ލުއިކުރުމުގެ މަޤްޞަދުގައި، ނުވަތަ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހާލަތެއްގައި ކުރިމަތިވާ ހާލަތަކަށް ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތަކާއި ތަޙުޤީޤް ނިންމުމުގައި، ޤާނޫނީ އަސާސީއާއި ނުވަތަ ޝަރީޢަތުގެ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ނުވަތަ ޤާނޫނާ ދެކޮޅަށް ދަޢުވާކުރުން، ޙުކުމްކުރުން، ތަންފީޒުކުރުން، ޝަރީޢަތުން އެ ޙުކުމް ނުވަތަ އަމުރު ނުވަތަ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވެއެވެ."

މިވަނީ އިންނަންނެވެ.

89. އެ ޤާނޫނުގެ ގެނުވަމުގެ އިސްލާޙަށް ބަލާއިރު ކަނޑައެޅިފައިވާ ޢުޤޫބާތަށް އިސްތިއުނާފުކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ޤާނޫނުގައި އޮތް ގޮތަށް ޙުކުމް ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރިން ޝަރުޢީ ނިންމުމުގައި އިސްތިއުނާފުގެ ޙައްޤުގެ ކަމުގައި އެ ޤާނޫނު ބަޔާންކޮށްފައި އޮތަސް ކަނޑައެޅިފައިވާ އެ ނިންމުމާއި ނިންމުމަށް އިސްތިއުނާފުގެ ޙައްޤުގެ ކަމުގައި ބަލާނެ ގޮތެއް ނެތެވެ.

90. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދުތަކާ ބެހޭގޮތުން އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

"2. މިޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދުތަކަކީ، ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވާ އެވެ.

(ހ) ކުށުގެ ތަޙުޤީޤުކުރުމާއި ދަޢުވާކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި އެކަށީގެންވާ ސާބިތުކުރުމުގެ ވަސީލަތްތަކުން ޖިނާއީ ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތްތަކާމެދު ޢަދުލުވެރިކަމާއެކު ޢަމަލުކުރުމުގައި، އަދި ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތަކާމެދު ޢަމަލުކުރާނެ އުސޫލުތައް ބަޔާންކުރުމާއި ތަރުތީބުކުރުމާއި، ޝަރީޢަތުގައި ޝަރީޢަތުގެ ކަންތައްތައް ހިންގާނެ އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުމެވެ؛

(ށ) ކުށުގެ ތަޙުޤީޤުކުރުމާއި ދަޢުވާކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި އެކަށީގެންވާ ސާބިތުކުރުމުގެ ވަސީލަތްތަކުން ޖިނާއީ ކުށެއް ހިންގާ ފަރާތްތައް ދެނެގަނެ، ޝަރީޢަތްކުރުމަށް ޝަރީޢަތުގެ ކަންކަމަށް ޢަމަލުކުރަންވީ ގޮތް ޝަރީޢަތްތަކުގައި ހިންގުމުގެ ނިޒާމެއް އުފެއްދުމެވެ؛

(ނ) ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގެ ޝަރީޢަތް ވީހާވެސް އިންސާފުވެރިކަމާއެކު، ޝަރީޢަތުގެ އެކި މަރުޙަލާތަކުގައި ޢަމަލުކުރާ ގޮތް ނިޒާމީ ގޮތެއްގައި ހިންގުމެވެ."

މިވަނީ އިންނަންނެވެ.

91. އެހެންކަމުން، ބުނެވިދިޔަ [illegible] [illegible] އުސޫލުން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[63] 198 ވަނަ މާއްދާ [illegible]، އެ މާއްދާގެ ދަށުން އިސްތިއުނާފުކުރެވޭނީ:

91.1 [illegible] ޙުކުމެއް، ނުވަތަ

91.2 [illegible] [illegible] ނުވަތަ

91.3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

92. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއީ [illegible]

93. [illegible]

---

[63] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

ޤާނޫނުގައި އެކަމަށް ކަނޑައެޅި ބަދަލުތަކުގައި ނުބެލުމުގެ ނަތީޖާ

94. މައްސަލައަކީ ޤާނޫނުގެ ހުކުމެއް، ވަކިވެގެން ގޮތުގައި، ދުވަހު ހުށަހަޅާފައިވާ ސަރުކާރުގެ ޤާނޫނުގެ ހުކުމަކަށް ބައްލަވާފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ބަޔާންކޮށްދޭ އެއްވެސް ހުކުމެއް ކަނޑައަޅަން އަދާކުރަންޖެހޭ ވާޖިބުތަކެއްކަމުގައެވެ. ބައްލަވާފައިވާ ޝަރީޢަތުން ޤާނޫނު ހުކުމުގެ އަސްލުގައި ބަދަލު ދިނުމާއި ސަބަބުތައް[64]، އެ ފަރާތުގެ މައްސަލަ ޤާނޫނު ހުކުމުގައި ވަކި ދުވަހު އެވަނީ ކަމެއް ހިފެހެއްޓުމަށް ނޫނަސް ނިޔާވެރިކަމާ އެއްވެސް މަޝްވަރާކުރެއް އެންމެހާ ކަންކަމަށް ނުބެލޭނެއެވެ.

95. ކުރިން ބުނެވިދިޔަ ފަދައިން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ގޮތަކީ، ހުކުމް އަރުވާ އަދި "ސަބަބެއްގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތުގައި އެހެން ކޯޓަކުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް"ކަން އެނގެއެވެ.

96. ނަމަވެސް، މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ނުވަތަ ނުގެންދިޔުމަށް ނިންމާ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ކަމުގައި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ހަމަ މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ނުވަތަ ނުގެންދިޔުމަށް ނިންމާ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ފުރުޞަތުވެސް ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

97. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައިގައި ދެން އެޅުނު ސުޕްރީމްކޯޓު، ޤާނޫނުގައި ވަކިކޮށްފައިވާ ކަމެއް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާތީވެ، އެ ކަމަށް ކޯޓުން ބަލައިގަތުމުގެ ޙައްޤު އެޅުނު ސުޕްރީމްކޯޓުން އަންގައިދީފައެވެ.

98. އެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ހުކުމުން ބަދަލުވެ، ފުރުޞަތުގައިވާ ކަމަކަށް، ބައްލަވާފައިވާ މަޝްވަރާގެ ޤާނޫނުގެ އެކަމާބެހޭ ކޯޓުގެ ހިނދުއްގައި އެކަމާ ގުޅިގެންވާ އެހެނިހެން ހުކުމްތަކުގެ ހައްގު އެ ޤާނޫނަކުން ހުކުމެއްނެތުމުގެ ވަސީލަތް ގުޅިގެން ކަމަށް ބެލެވޭ އެކަމާ ބަހައިގެން ގޮތްތަކުގައި އެހެނިހެން ވާޖިބުތައްކަމުގައެވެ. ސަބަބަކީ، އެކަން އެގޮތަށް ބަލައިގަތުމަކަށް ދަޢުވާކުރާ އެއްވެސް ބަޔަކާއި ނުވަތަ ހަމައެކަނި ނުބެލުމެވެ. އަދި އެކަމާ ކަމެއްގެން އެކަށީގެންވާ ކަމެއް ވިސްނާލުމުގެ ދިރާސާކުރުމުގެ ނިންމުމަށްވެ.

---

[64] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 5 ވަނަ މާއްދާ

99. ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ޤާނޫނުގައި ކަމެއް ވަކިގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކަމެއް [illegible] ޤާނޫނުގައި [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކަމެއް ހިމަނާފައި ނުބެލެވެއެވެ.

100. [illegible] ވަކިގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] އެ ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކަމެއް ހިމަނާފައި ނުބެލެވެއެވެ.

101. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކަމެއް ހިމަނާފައި ނުބެލެވެއެވެ.

102. ޤާނޫނުގައި ވަކި ކަންކަން ނުވަތަ އެއްޗެހި ބަޔާންކޮށްފައިވާނަމަ އެހެން ކަމެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާކަމަށް، އެކަމެއް [illegible] [illegible] ކަމުގައި ބެލެވެއެވެ. އެއީ ލެޓިން ޤާއިދާއެއް ކަމަށްވާ expressio unius est exclusio alterius[65] (އެކްސްޕްރެސިއޯ ޔުނިއަސް އެސްޓް އެކްސްކްލޫސިއޯ އަލްޓެރިއަސް) މި ޤާއިދާގެ ދަށުންނެވެ.

103. މިސާލު، ވަކި އެއްޗެއްގެ ވާހަކަ ނުވަތަ ވަކި މީހެއްގެ ވާހަކަ، ކަނޑައެޅިގެން ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފިކަމަށް ވާނަމަ، އޭގެ މާނައަކީ، އެހެން އަނެއް [illegible] ނުވަތަ އެހެން [illegible] އެ ޤާނޫނުގައިވާ

---

[65] The expression of one thing is the exclusion of another

އުސޫލުން [illegible] [illegible]. އަދި މި އުސޫލު [illegible] ހަމަތައް [illegible] ޤާނޫނުގެ[66]
8 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެސް ވެއެވެ.

104. އިސްތިއުނާފުގައި އޮތް މައްސަލައަށް މި އުސޫލު [illegible] ބަލާއިރު، [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާފަރާތުން [illegible] ވާހަކަ ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައި އެބައޮތެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، އިސްތިއުނާފުކުރާފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާފަރާތުން [illegible].

105. ރައްދުވެރިޔާގެ [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފުކުރާފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

106. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[66] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011

ނިންމުންތަކަކަށް ނުވާތީ، ދުސްތޫރީ [illegible] އެގޮތުގައި ހުކުމުން، [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] މި ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކަކީ [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/15 ޤަޟިއްޔާގެ[67] 52 ވަނަ ޕެރެގްރާފުން [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

107. [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ވ. [illegible] [illegible][68] ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/15 ޤަޟިއްޔާގެ[69] 55 އާއި 58 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

108. [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[67] [2021] SC 18

[68] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/26 ޤަޟިއްޔާ

[69] [2021] SC 18

ޙުކުމް

އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުރުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު "145-B5(70,71-2019)/2022/01 [illegible] މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ކަނޑައެޅުން"، މިނިންމުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަން ޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތް ކަމަށް މިޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ [illegible] މަޖިލީހުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އަޣްލަބިއްޔަތުން ކަނޑައަޅައި ޙުކުމްކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީމް

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ޝަފީޢު